

Peder Winstrups prædiken ved indvielsen af Lund Universitet

Taler

Peder Pedersen Winstrup
Biskop

Dato

28. januar 1668

Sted

Lund Universitet

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Første Kongebog kapitel 8, vers 17-20.

- 1 I Den HERris JEsu CHristi Naffn / ere vi effter Kongl: Maystz: voris
Allernaadigste Herres oc Konges Christelige Placat oc naadigste Villie her i
Guds Huus med Lydighed oc dybeste Underdanighed Indkomne / paa denne
Dag som aff Carolo haffver sit Naffn / til at inaugurere oc indvie dette ny
5 Giøtha-Riges Academie her udi Lund / udi Hertugdommet Skaane / som her
effter stedtze oc altid skal aff os oc alle Effterkomere / kaldes Regia Academia
Carolina, eller det Kongelige Carolinske Universitet.

- Ja vi efter Guds Ord oc Befaling ere her forsamlede / til at fryckte Bud oc ære
10 Kongen; nemlig udi Guds Fryct at tacke / loffve oc prise den høieste
Guddommelig Majestet / baade udi Almindelighed for de mange oc store
Velgierninger / legemlige oc Aandelige / som hand aff sin usigelig Godhed oc i
disse Lande oc Steder / under den høylofflig Sverriges Crone oc Regiering
hidindtil beviist haffver; Saa ocsaa særdelis / oc i synderlighed for dette ny
15 Academies foundation eller Stifftelse her udi Lund / som er jo visseligen Guds
eget Verck / aff Guds synderlig providentz oc Indskiudelse udsprungen / oc ved
Guds skinbarlige Velsignelse befodert.

- Herhos skulle oc ville vi ære Kongen med tilbørlig Loff oc Berømmelse / med
20 underdanigste oc flittigste Tacksigelse for den store Naade oc høje Velgierning /
at hans Maytt. Udi dette Land oc i denne Stad / haffver et nyt / herligt
Academie eller Universitet funderet, stifftet oc oprettet / dette Hertugdom oc
denne Bye icke alleniste til Heder Ziir oc Prydelse / med endocsaa til største
Gaffn oc Nytte / ja tillige med udlendiske til beste oc til forfremmelse /
25 fornemmeligen Guds allerhelligste oc allerherligste Naffn til Ære.

Velbemelte Giøtha-Riges ny Academie eller Universitet skulle vi i dag / som er
CARES Dag / effter høistbemelte Kongl: Magtsz: naadigste Ordre oc Befaling /
30 ved de Middeler som Gud selff udi sit Ord forordnet hafver / inaugurere,
confecere, indvie oc hellige.

Hvorfor / at vi paa denne høitidelig Indvielses Fest alting kunde retteligen oc
tilbørligen forrette / Gud for alting til Ære / Kongl: Maytt: til naadigste Behag /
35 Universitetet til prosperitet oc Lycksalighed / oc alle udi denne fornemme
Forsamling til ynskelig contentement oc god Fornøyselse / ja til Saligheds
Opbyggelse; Da bede vi Liusens Fader / at hand for sin Søns Jesu Christi skyld
vilde her til sende os offven ned aff Himmelen gode Gaffver / oc forleene os
Naadsens oc Bønnens Aand / sampt den værdige hellig Aands Opliusning oc
40 Bistand.

Om det at erlange ville vi anmode hannem med hans Søns egen fuldkommen
safftige oc krafftige Bøn / naar vi tilforn haffver paakaldet den hellig Aand /
med denne vor sædvanlige Kircke Sang; **Nu bede vi den Hellig Aand / rc.**
45 Lader os nu hierteligen bede oc sige; **Fader vor / du som est i Himelen / rc.**

Texten, som til denne Inaugurations eller Indvielses Prædicken saare vel
bequemmer sig / findes beskreffven i første Kongernes Bog / udi det ottende
Capitel / v. 17. 18. 19. 20; hvor Salomon taler om David oc siger saaledis:
50

**MIn Fader David haffde vel i Sinde at bygge HERrens Israels Buds
Nafnet Huus. Men HERren sagde til min Fader David / at du haffuer i
sinde / at bygge mit Nafn et Huus / der udi gjorde du vel / at du togst
55 dig det fore.**

**Du skal dog icke bygge det Huus / men din Søn / som skal udgaa aff dine
Lender / hand skal bygge mit Nafn et Huus.**

60

**Oc HERren hafver stadfest sit Ord / som hand taledes: Thi jeg er
opkomen i min Faders Davids Sted / oc sidder paa Israels Stoel / som
HERren sagde / oc jeg haffver bygt HERren Israels Buds Nafnet Huus.**

Indgangen.

DAvid en Konge / taler til Kongerne paa Jorden / udi den 24. Psalme, sigendis;
70 Giører Portene viide / oc Dørrene høje i Verden / at Ærens Konge kand
inddrage. Huo er den Ærens Konge? Det er HErren sterck oc mechtig / HErren
mectig i Strid.

Giører Portene viide / oc Dørene høje i Verden / at Ærens Konge kand
75 inddrage. Huo er den Ærens Konge? HErren Zebaoth / hand er Ærens Konge /
Sela. Udi disse Ord indholdes baade en Spaadom oc en Formaning. Thi David
der spaaer om Christo / som er Ærens Konge / oc hans Naades Rige / eller hans
Kircke / at den i det ny Testamente skulde udviies og udbredes offver den
gandske Verden.

80 Oc derhos formaner hand Konger / Førster / Potentater oc store Herrer udi
Verden / at de udi deris Lande oc Riger / Byer oc Steder / skulle annamme
Christum med sit Evangelio, oc Evangelij Prædicken; paa det Christus, som er
Ærens Konge med sine Aandelige oc Himmelske Velgierninger kunde ligesom
85 inddrage / icke alleniste udvortis i Lande oc Steder / men oc saa / ja
fornemmeligen indvortis i Menniskens Hierter / dennem til ævig Salighed.

Konger oc Førster paa Jorden giøre Portene vide / oc Dørrene høje i Verden / at
Ærens Konge kand inddrage / naar de opbygge Kircker / Skoler / oc Gymnasier,
90 ja opretter Academier eller Universiteter, huilcke ere offentlige oc universal eller
almindelige Skoler / som staaer aabne for alle oc en hver; ved huilcke Christi,
Ærens Kongis / Rige eller Kircke kand forfremmes.

Davids trohiertig Raad oc Formaning haffver adlydet oc vel effterkommet de
95 fremfarne høiløfflige Konger og Førster udi Sverriges Rige / huilcke haffve giort
Portene vide oc Dørrene høje i Verden / at Ærens Konge kunde inddrage / der
med / at de paa adskillige Tider oc Steder haffve opbygget Kircker / Skoler /
Gymnasier / ja endoc oprettet herlige Academier eller Universiteter: Saa som
Anno 1476. Bleff det herlige oc stattelige Academie udi Upsal funderet oc
100 stiftet aff Steen Stuure / som paa den tid var en Regentere udi Sverrige efter
Kong Carl Knudsøns Død; Saa at samme Academie nu haffver været oc varet
nesten to hundrede Aar.

105 Anno 1632. Haffver Kong Gustaff Adolph, den store / funderet oc stiftet det
Academie, som er til Dorp udi Liffland; huilcket nu haffver været oc varet hen
ved 35. Aar. Anno 1640. Hafver hendes Majestet Dronning Christina oprettet
det Academie, som er udi Aboe i Findland / huilcket nu haffver været oc varet
offver 27. Aar.

110 Derved er det icke blefvet / men udi vor Tid haffver vor Naadigste Herre oc
Konning / Kong CARL / oprettet dette Giøthe Riges nu Academie eller
Universitet, udi Hertugdommet Skaane / her udi Lund; Hvorudi ligesom udi
andre højpriselige Actioner oc Bedriffter / hans Majestat haffver trædet udi sin
115 højloffligeste Herr Faders Caroli Gustavi Fodspor; Hvis Majestet først
conciperede oc fattede Tancke om et Universitet at stiftte oc oprette i dette
Land / oc udi denne Stad.

Huilcket forset bleff / formedelst høystbemelte Majestetes tilig oc højsørgelig
120 Affgang / eller Henkaldelse aff denne Verden forhindret; Men nu aff
høystbemelte Majestetes Høybaarne Herr Søn / vor naadigste Konge / Kong
Carl / er fuldkommet oc i Verck stillet.

Saa at vi vel kunde ligne høystbemelte Her Fader oc H. Søn / med Kong David
125 oc Kong Salomon; Effterdi David haffde satt sig forre at bygge HErren et Huus
/ eller en Tempel / men hans Søn Salomon samme Tempel fuldkommede /
opbygde / oc forfærdigede; Hvor om vi siden udi Textens Forklaring ville meere
saa at høre.

130 Vi maae vel nu sige om Sverriges Rige / saa vidt det er continua terra med
Skaane Land / eller saa vidt dette Hertugdom aff Naturen er til Sverriges Rige
annecteret; nemlig / ligesom der i gammel Dage sagdes om Græckeland / at det
haffde to Øyne; Hvor ved forstodes de tuende Academier eller Universiteter,
som vare i Græckeland / det eene til Athenen, det andet udi Sparta: Saa kand
135 ocsaa nu siges / at Sverriges Rige haffver faaet to Øyne / eller / at det nu / som
aldrig tilforn / haffver in continua terra med dette Land / tuende Academier
eller Universiteter.

Ligesom Microcosmus eller den liden Verden / det er / Mennisket / haffver to
140 Øyne at see med: Saa oc Sverriges Rige / hvilcket for sin Storheds oc vide
Begrebs skyld kand kaldes Macrocosmus eller en stor deel aff Verden / det /
siger jeg / nu haffver ligesom to Øyne at see med / det er / in continua terra med

145 dette Land / som sagt er / haffver det nu tuende Academier eller Universiteter,
det eene udi Ubsal / det andet her udi Lund: Huilcke tvende Academier,
ligesom tvende Luminaria magna, eller som to store Lius skulle her efter giffve
voris Ungdom Forstands opliuste Øyne udi boglige Konster oc i adskillige
Videnskaber.

150 Samme Giøthe Riges nu Academie eller Universitet her udi Lund / paa denne
Dag / som aff CAROLO haffver sit Naffn / eller er Caroli Dag / er een Deel
allerede bleffvet inaugureret, oc een Deel skal videre inaugureres eller indvies.

155 Thi enddog intet findes udi den hellig Skriff om Skolers oc Academiers
Inauguation med solennitet oc synderlige Ceremonier, saasom vi læse om
Kirckers Indvielser; nemlig om Tabernackelens Indvielse / udi anden Mose
Bogs det 7. Cap. Om Salomons Tempels Indvielse udi første Kongernes Bog i
det 8. Cap. Oc om den anden Tempels Indvielse udi Jerusalem / under den
Persiske Konge Cyro, udi Esdræ Bog i det 6. Cap.

160 Saa dog alligevel er det skielligt / sømmeligt / oc vel riimeligt / at saa vel Skoler
oc Academier, som Templer oc Kircker / inaugureres solenniter, ja med de
samme Ceremonier, som Templer eller Kircker pleyer at indvies med.

165 Thi Skoler oc Academier hafver stor Convenientz med Kircker / effterdi de ere
Seminaria Ecclesiæ; det er / ligesom Plantebidder eller Plantehaffver / udi
huilcke Ungdomen ligesom Planter / i det den der præpareres eller beredes til at
eller beredes til at tiene Gud i fremtiden udi hans Kircke.

170 Hvorledes kand oc skal da et Academie eller Umiversitet inaugureres, eller
indvies / udi hen seende til den Maneer / som udi Templers eller Kirckers
Indvielser brugeligt haffver været? Vi læse / at der fundamentet eller
Grundvollen bleff lagt til den anden Tempel effter de 70. Aars Fengsel udi
Babylon / da hørdes der Liud oc Klang aff Intrumenter, Trommeter oc
175 Cimbler. Saasom vi oc læse / at / der Judas Macchabæus haffde reperareret oc
renoveret Jeusalems Tempel / effter at den aff Hedningene var bleffvet ruineret,
oc ved Affguderer prophaneret oc vanhelliget / da bleff den paa ny indviet med
Sang / Sither / Harper oc Cimbler.

180 I ligemaade haffve vi i dag begynt at celebrere vort Universitetes Inauguration
med Music oc Intrumenter, med Sang oc Klang / med Trommeters oc

Herpauckers Liud oc Skiald / huilcket endnu fremdelis continueret skal.

185 Det siunes vel for den gemeene Mand oc de uforstandige at være gieckeligt oc
forfengeligt / ja prophan oc verdsligt; Efftersom mand pleyer paa same Maneer
at gaa til Bryllup oc til Dantz. Oc sige / hvad Hellighed kand der være hos
saadan Middel / hos Hærpauckens oc Trometers Liud oc Skiald / som pleyer at
bruges end oc udi Krig / oc til anden verdslige Bedriffter?

190

Saaledis var Michol / Sauls Daatter / spodsk offver David; Hun udloee hannem /
der hand aff Glæde dantzede hoppede oc spranck / hos HErrens Arck. Men
David gaff hende ret Svar / der hand sagde til hende: **Det gjorde jeg for
HErrens Ansict.** Udi samme Meening kand svares de uforstandige / at enddog
195 det siunis for Verden oc gemeen Mand / gieckeligt oc forfengeligt / vort
Academie at inaugurere eller indvie med Music oc Instrumenter, med Sang oc
Klang / med Trommeters oc Hærpauckers Liud oc Skiald; saa er det dog for
Gud eller for hans Ansict / helligt / teceligt oc behageligt; effterdi Gud selff udi
sit Ord haffver befalet / at vi skulle ære oc løffve hannem endocsaa med
200 Instrumenter; Saasom David i den hundrede oc halfftediesinds tiffvende
Psalm, besluttendis Psalmebogen / siger; Loffver HErren med Basuners Klang:
Loffver hannem med Psaltere oc Harper: Loffver hannem Trumme oc Dantz:
Loffver hannem med Stenge oc Piber: Loffver hannem med klingende Cimbler,
loffver hannem med fryde Cimbler. Dog alligevel skulle vi icke Indvielse bestaar
205 fornemmeligen udi saadant.

Thi de fornemste Middeler / ved huilvke et Academie eller Universitet kand oc
skal indvies / er Guds Ord oc Bønnen; Efftersom Apostelen S. Poffvel skriffver
til Timotheum, at alle Guds Creatuur helliges formedelst Guds Ord oc Bønnen.

210

Belangendes det første Middel / nemlig Guds Ord; Da ville vi aff den hellige
opleste Text noget raktere og forhandle: Hvor aff vi fornemmer / at det / som
David siger udi bemelte Psalm / Gjører Portene vide oc Dørrene høje i Verden
215 / at Ærens Konge kand inddrage; Det / siger jeg / haffver David selff / saa
velsom oc saa hans Søn Salomon / practiceret os i Verck stillet: Efftersom David
haffde udi Sinde at bygge HErren et Huus / eller en Tempel: Men Salomon
samme sin Faders forset fuldkommede / eller Tempelen opbygde oc
fuldfærdigede: Oc saaledis haffve de begge tractet effter at gjøre Portene vide oc
220 Dørrene høje i Verden / at Ærens Konge kunde inddrage. Denne Inaugurations

Prædicken skal befattes udi trende Parter.

225 Først ville vi ligne Kong Carl Gustaff / glørværdigst i Amindeles / med Kong David; Oc vor naadigste Konge / Kong Carl med Kong Salomon. Ja vi tillige med ville ligne andre Potentater med K. David oc K. Salomon, hves berømmelige Exempler oc Dyder de bør at efterfølge.

230 For det andet ville vi ligne dette Caroliniske Academie, saa velsom et hvert loffligt Universitet, med Salomons Tempel.

For det Tredie / skal dette Universitetes Inauguration lignes med Salomons Tempels Indvielse / huilcken beskriffves udi det samme Capitel som vor Text er tagen aff; nemlig udi første Kongernes Bogs det ottende Capitel. Hves Lærdom
235 / Trøst oc Formaning / der aff / kand udflyde / skal nest Guds Hielp paa sine tilbørlige Steder bliffve andraget.

Gud her til giffve Eder Andacts / oc mig Krafft oc Styrcke. Gud staa os bie paa begge Sider / med sin gode Aand / den værdige Hellig Aand / for Jesu Christi
240 skyld.

Textens Forklaring.

245

Den første Part.

EFterat David hafde ført Krig med adskillige Fiender / icke alleniste med Saul oc hans Anhang / ey heller alleniste med sin egen Søn Absolon, oc hans Sælskab;
250 Men ocsaa med Amalechiterne, Ammoniter, Gesuriter, Gesiter, Isbositer, Moabiter, Philisterne, oc andre fleere; Oc Gud haffde giffvet hannem Seyervinding offver dennem / oc hand nu var kommen til nogen Rolighed; Da aff et tacknemmligt Hierte fick hand i Sinde at bygge HERren et Huus eller en Tempel / hvor om Salomon i vor opleste Text siger saaledis: Min Fader David
255 haffde vel i Sinde at bygge HERren Israels Guds Nafnet Huus.

I ligemaade / effterat Kong Carl Gustaff glørvyrdigst i Aminnelse / haffde ført Krig med adskillige Fiender udi Tyskland / Polen / oc Danmarck / ja med mange Fiender tillige paa een Tid; oc ved Guds Velsignelse haffde erlanget

herlige Victorier eller Seyervindinger offver dem alle / oc omsider fick en god
reputerlig Fred med dem alle; Oc der effter kom først hid til dette Land; da til at
bevis sin Tacknemmelighed mod vor HERre / satte højstbemelte Majestet sig
for oc gjorde det Løffte / at vilde Gud til Ære oprette et Academie i dette Land
265 oc i denne Stad.

Propheten Nathan i Begyndelsen styrckede David udi det Forset / at hand
skulde bygge HERren et Huus eller en Tempel; I ligemaade haffver Jeg uværdig /
som en ringe Nathan, allerførst paa det underdanigste anholdet oc andraget / at
270 højstbemelte Majestat vilde Gud til Ære stifte oc oprette et Universitet udi dette
Hertugdom / oc her i Lund; Huilcket høistbemelte Majestat gierne samtycke /
efftersom hans Majestat allerede tilforn aff Gud i sit Hierte haffde fornumet
Indskiudelse der til; Men ligesom Nathan siden blef af HERren advaret om
Natten / at David icke skulde bygge hannem en Tempel; Saa haffver baade jeg /
275 som een ringe Nathan / oc andre fleere / siden formercket oc erfaret / at det icke
var Guds Villie / at høistbemelte Majestat skulde selff immediate oc udi sin Tid
bemelte sit høipriseligt Forset fuldkomme oc i Verck stille.

Men ligesom HERren vilde at Davids Søn / Salomon / skulde opbygge
280 Tempelen / hvor om HERren selff taler til David udi vor opleste Text oc siger;
Du skal dog icke bygge det Huus / men din Søn / som skal udgaa aff dine
Lender / hand skal bygge mit Naffn et Huus: Saa seer vi nu skinbarligen / at det
hafver været Guds Villie / at høistbemelte Majestetes Høibaarne Herr Søn / vor
naadigste Konge / Kong CARL, skulde sin Her Faders bemelte høipriseligt
285 Forset fuldkome oc i Verck stille / saasom hans Majestet det nu lycksaligen oc
berømmeligen hafver fuldkommet oc effterkommet.

Hvorfor / ligesom Salomon udi vor Text siger; HERren hafver stadfest sit Ord /
som hand talede: Thi jeg er opkommen i min Faders Davids Sted / oc sidder paa
290 Israels Stoel / som HERren sagde / oc jeg haffver bygt HERrens Israels Guds
Naffn et Huus: Saa kand vor Naadigste Konge / Kong CARL, sige; HERren
haffver stadfest sit Ord / som hand om mig udi sit ævig Raad haffver sluttet oc
talet; HERren haffver stadfest min Her Faders Forset / som nu ved mig er
fuldkommet: Jeg er kommen i min Her Faders Sted / oc sidder paa hans
295 Kongelig Stoel: Jeg haffver oprettet et Academie eller Universitet effter min Her
Faders Forset oc Villie / Gud til Ære.

Nu maa mand vel spørge ad / hvad Aarsag var der til / at David icke maatte

300 bygge Tempelen som hand haffde sat sig forre at opbygge? Var icke saadant Davids Forsæt got oc gudeligt? Var det icke HERren teckeligt oc behageligt?

Jo / visseligen. Det bekiender HERren selff udi vor Text / hvor hand siger til David; At du haffver i Sinde / at bygge mit Naffn et Huus / der udi gjorde du
305 vel / at du togst dig det fore; Aff huilcke Ord vi nocksom kunde eracte os forstaa / at Davids Forsæt / om een Tempel at opbygge / vaar i sig selff HERren behageligt.

Aarsagen / hvorfor David icke maatte fuldkomme sit Forsæt / eller Tempelen
310 opbygge / giffvis klarligen tilkiende / udi den første Krønicks Bog i det 22. Capit. Hvor David siger til Salomon sin Søn; Jeg haffde i Sinde at bygge HERrens min Guds Naffn et Huus.

Men HERrens Ord kom til mig / oc sagde: Du haffver udstyrt meget Blod / oc
315 ført store Krig; Du skalt icke bygge mit Naffn et Huusz; Thi du udstyrte meget Blod paa Jorden for mig. Meeningen vaar icke / at David syndede oc fortørnede Gud der med / at hand førde Krig imod Guds oc sine Fiender / oc deris Blod udstyrte.

320 Thi Guds Aand klarligen vidner / at de Krig / som David haffver ført / vaare Herrens Krig; Efter som HERren selff haffver befalet at føre Krig / oc haffver forskreffvet Lower / hvor effter Krig skulle føres.

Israels Børn hafde HERrens udtrycte Befalning / at de formedelst Krig skulle
325 ødelegge de ugudelige Cananiter, men om end skjønt David icke syndede dermed / at hand førde Krig imod Guds oc sine Fiender / oc at hand deris Blod udstyrte: Saa dog alligevel vilde HERren icke / at hand effter de blodige Krig / som hand haffde ført / eller effter det meget Blods Udstyrelse oc Ugydelse / skulde strax / immediate, oc i sin Tid / opbygge hannem en Tempel effter sit
330 Forsæt / paa det Menniskene icke aff deris Uforstandighed skulde vrangeligen dømme der om / oc kalde Tempelen / aff David opbyggt / Blods-Tempel.

Dertil med burde den Mand / som skulde opbygge Tempelen / at være en Figur eller Forbillede til Messiam eller Christum, hves Legeme var Guds Tempel /
335 saasom hand det selff haffver kaldet; Som oc ved sit Evangelium, eller Evangelij Predicken skulde bygge Guds Templer udi Menniskernes Hierter.

Nu kunde icke David, saa vidt hand var en Krigs-Mand eller førde Krig /
340 betegne Christum, som er den rette Freds Første. Men der udi var Salomon
Christi Forbillede / effterdi hand var een fredelig Konge / oc aff Fred haffde sit
Naffn; huilcket vi ret nu videre ville saa at høre.

Hvorfor icke David Salomon burde oc skulle opbygge HErren en Tempel.
345 Hvad sig nu belanger / underdanigst at tale om Kong CARL Gustaff
glorvyrdigst i aminnelse / at Gud ey heller haffver vildet / at hand / effter de
blodige Krig / som hands Majestat haffde ført / skulde selff immediate oc udi
sin Tid / oprette her udi Hertugdømmet Skaane oc udi denne Bye / et
Academie eller Universitet, effter sit høistpriseligst Forsæt; der aff / siger jeg /
350 maa vi icke slutte oc dømme / at de Krig / som høistbemelte Majestat førde /
skulde haffve været syndige / o-skiællige / eller uretmessige; O ney / ingenlunde
/ det være langt fra.

Den rette Aarsag der til var / at Gud vilde tilligen oc betimeligen affordre eller
355 henkalde høistbemelte Majestat aff denne onde uroelige Verden fra ald
Travaille, molest oc Uroe / til evig Fred oc Rolighed udi sit Rige.

Videre bør vi icke at randsage effter Aarsagen / som Gud vil haffve sig selff
forbeholden; efftersom Guds Domme er aldelis urandsagelige / oc hans Veye
360 uspoorlige. Vi skulle heller betencke dette / som er trøsteligt oc glædeligt for alle
Sverrigis Riges Indbyggere; nemlig / at ligesom HErren sagde til David om
Salomon / See den Søn / som dig er sød / hand skal være en rolig Mand / oc jeg
vil giffve hannem Ro for alle hans Fiender trint omkring.

365 Salomon skal være hans Naffn. (Forstaa aff huilcket Ord bemercker Fred.) Thi /
sagde HErren / Jeg vil gifve Fred oc Rolighed offver Israel i hans Dage. Saa
kunde vi oc med Glæde sige om vor naadigste Konge / Kong CARL, at hans
Majestat hidindtil haffver været en rolig oc fredsommelig Herre / oc at Gud
hidindtil haffver giffvet hans Majestat Ro for alle sine Fiender trint omkring;
370 Saa at vi med Hiertens Glæde kunde kalde vor Naadigste Konge en Salomon,
det er / Freds-Første eller Konge.

Thi Gud hidindtil udi hans Majestates Dage haffver gifvet Fred oc Rolighed
offver Israel / det er / offver sit Folck i dette Rige eller i disse Lande; huorfor
375 hans Naffn være loffvet oc benedidet. Gud endnu fremdelis oc her efter udi alle
hans Majestates Dage gifve Fred oc Rolighed offver Israel / eller offver sit Folck

udi disse Lande / for Jesu Christi skyld.

380 Vi skulle holde det for et got ominer, at hans Majestat haffver oprettet dette
Academie hos os udi sit Riges rolig oc fredelig Tilstand. Det siunes / at Fred oc
Rolighed her effter skal bliffve oc hvile offver dette Universitet; huilcket Gud
giffve for Christi skyld.

385 Nu ville vi aff Kong Davids oc Kong Salomons Exempler uddrage trende
fornemme oc synderlige Dyder / som pleye at opvecke Potentater til at opbygge
Kircker / Skoler oc Gymnasier / ja til at oprette Academier eller Universiteter:
Huilcke ere (1) Pietas, Gudfrygtighed. (2) Liberalitas, Rundhed / eller Gaf-
Mildhed. (3) Heroica animositas & constantia, et Heroiske uforsagt Mod oc
390 Standhaftighed. Belangendis den første Dyd / da vidner Skrifften om David,
som haffde sat sig for at bygge HErren een Tempel / at hand var gudfryctig / ja
en Mand efter Guds Hierte.

Davids Forset / om Tempelen at opbygge / var et Stycke aff Gudfryctighed som
395 hafver Forjettelse / oc er nyttelig til alle Ting. Salomon / som opbygde oc
forfærdighede Tempelen / vaar ocsaa gudfryctig: Hans Gudfryctighed
beskriffves udi dette samme Capitel, som vor Text er tagen aff.

Der formeldes / at Salomon stod for HErrens Altere / oc udbridde sine Hænder
400 mod Himelen / oc bøjede sine Knæ for HErren. Her aff seer oc lære vi / at
Gudfryctighed er Aarsag der til / at Potentater kunde resolve sig til at opbygge
Kircker / Skoler / oc Gymnasier, ja til at oprette Academier eller Universiteter;
Saa at vi aff Skolers oc Academiers Stiffvelse oc Oprettelse kunde apodictice, oc
ufeilbarligen dømme oc slutte / at Fundator sampt hans Raadgiffvere ere
405 Gudfryctige / at de tro paa Christum udi deris Hierter / oc at de elske Guds Ord
/ huilcket udi Universiteter, oc ved Universiteter forsvares oc forfremmes.

Men tuert imod / aff Skolers / Academiers, oc boglige Konsters / Had oc Foract
/ kand apodictice eller ufeilbarligen sluttes oc dømes / at der er ingen Guds
410 Fryct paa færde. Huor aff kom det / at Julianus Apostata, Nero, oc Antiochus
Epiphanes, icke kunde udi deris Lande lide oc fordrage Skoler oc Academier, ja
at de ruinerede oc ødelagde dem / som aff gudfryctige Forfædre vaare
oprettede?

415 Aarsagen der til var / at der ingen Guds Fryct var udi deris Hierter / at de icke

troede paa Christum, at de foractede den Christelige Tro oc Lærdom. De
Undersaatte maa prise sig lycksalige / de haffve Aarsag at glæde sig oc tacke
Gud / som haffve en Gudfryctig Konge / Første / eller Øffrighed. De skulle
420 effterfølge deris Konges Gudfryctighed / efter det gammel Ordsprock; Qvalis
Rex, talis Grex, saadan som Kongen er / bør oc hans Hiord eller Folck at være.
Det er slemt / at en Søn / som haffver en gudfryctig Fader / icke Slecter paa
hannem / men vanslecter oc et ugudeligt; lige saa slemt er det / at Undersaatte /
som haffve en gudfryctig Landsens Fader / icke træder udi hans Fodspoor / oc
425 ey effterfølger hans Gudfryctighed.

(2) Ville vi acte oc andsee Davids oc Salomons liberalitet oc Rundhed mod Gud
oc hans Huus. David vaar liberal oc rund der udi / at hand samlede Materialia
oc stor Foraad til Tempelens Bygning. Hand gaff der til hundrede tusinde
430 Centener Guld / oc tusinde gange tusinde Centener Sølf / foruden Kaaber /
Jern / Steen / Tømmer oc andet.

Salomon vaar ocsaa liberal oc rund: Der hand bygde Tempelen / da / foruden
den store Forraad / som hans Fader haffde samlet / lagde hand endda meere til;
435 oc der Tempelen skulde indvies / da til Tackoffer bekostede hand mange
tusinde stycker Øxen oc Faar; Ja saa mange Stycker / at de icke kunde telles eller
regnes for mangfoldighed.

I ligemaade haffver vor Naadigste Herre oc Konge / Kong Carl / ladet see sin
440 Kongelig Liberalitet oc Rundhed mod dette Academie. Thi hans Majestat icke
alleniste haffver det med herlige Privilegier oc Friheder naadeligen oc mildeligen
begaffvet / men ocsaa gode oc anseenlige Stipendia eller Befoldninger
rundeligen oc rigeligen deputeret oc forordnet for dennem / som udi dette
Academie skulle profitere, læse / oc disputere.

445 Hans Majestat icke alleniste haffver til dette Universitet lagt oc giffvet / alt det
Jordegotz / alle de prælaturer, præbender, oc vicariater, som tilforn aff Arilds
Tid haffver ligget til Lunde Dom-Capitel; Men dersom aff sit Skattekammer
naadigst afsigneret en stor sum Penge / nogle tusinde Daler / aarligen at
450 opbærges oc annames til Academiens Fornødenhed.

Hans Majestat hafver saa vel forsiunet oc forsørget dette Academie, at det icke
haffver behoff at cedere eller vige andre Universiteter; Men det i fremtiden kand
/ om Gud vil / offvergaa mange andre Academier udi Europa.

Udi saadan maade haffver vor Naadigste Konge beviist sig at være Christi Kirckes Foster-Fader / saasom Konger oc Førster kaldes Kirckernes Foster-Fædre / oc Dronninger deris Ammer. Vi maa vel ligne vor Naadigste Konge
460 med det store / høje oc tycke Træ / som Daniel beskrieffver udi sin Propheties Bogs det 4. Cap. Huilcket udbredde sig til Landsens Ende / hves Greene bare megen Fruct; hvor aff alle haffde at æde: Diurene paa Marcken haffde Skugge der under: Himmelens Fugle bode paa Greenene; oc alt Kiød nærede sig der aff.

465 Hvorved betegnedes den Faderlig Omsorg / som Potentater bør at hafve for deris fattige Undersaatter / til at underholde / hielpe / oc undsette dennem; i synderlighed den Omhu / som de skulle haffve for Kirckens / Skolers oc Academiers Ophold. De udi den hellig Skriff kaldes Guder / icke alleniste for deris høje Stands skyld i Verden / men ocsaa fordi de med liberalitet oc
470 Rundhed skulle lade kiende / at de Slecte paa Gud / som giffver alle / oc tager aff ingen.

Ligesom Solen paa den høje Himmel / meddeeler de andre Stierne oc Planeter aff sin Glantz oc Skin / oc aldelis ingen Skin aff dennem igien bekommer: Saa
475 bør een Potentat at lade sin liberalitetes oc Rundhed skulle lade kiende / at de Slecte paa Gud / som giffver alle / oc tager aff ingen.

Ligesom Solen paa den høje Himmel / meddeeler de andre Stierne oc Planeter aff sin Glantz oc Skin / oc aldelis ingen Skin aff dennem igien bekommer: Saa
480 bør een Potentat at lade sin liberalitetes oc rundheds Straaler udgaa til sine Undersaatter udi Landet / endoc naar hand intet aff dennem igien kand haffve at forvente.

Det var at ønske / at fleere / som Gud haffver sat højt i Sædet / oc velsignet med
485 denne Verdens Godtz / vilde effterfølge vor Naadigste Konges Liberalitet oc Rundhed. Gud bedre det / der findes de Potentater, som deris store Indtrader alleniste anvender paa deris egen Hoffhaltung / oc intet sørger for Josephs Skade / huilcket Propheten Amos beklager; Ja de unytteligen anvender deris store Indkomst til Guds Fortørnelse / paa Fux svantzere / paa mange Heste /
490 Hunde oc Jægere / som de holdet fleere end de hafve behoff; Item paa adskillige rare oc Ulendiske Diur / saa som Løver / Biørner / Leopardter / Tigres / Losser / Feelfratzere / oc andre saadanne flere; til huilcke de om Ugen / lader slacte mange stycker Faar oc Øxen / huilcke var bedre at anvende paa Guds Lemmer

495 udi Kircker / Skoler oc Hospitaler.

Ja der findes de Potentater, som om Aaret spendere mange Penge paa Horer at holde ligesom paa Stald; hvor udi de ligner meere Tyrcker end Christne. Mange Helder oc meere nedbryder oc forderffver Kircker / Skoler oc Academier, end
500 dennem opbygger / eller forbedrer.

Det er saa langt fra / at de der til noget skulle giffve / at de heller fratager det som de gudfryctige Forfædre haffve tillagt / huilcken de ligesom opsluger i sig; Men HERren skal støde det ud aff deris Bug igien / saaledis / at de skulle udspye
505 det; Som HERren udi sit Ord truer.

Ligesom tvert imod / de Potentater / som ere liberal oc runde mod Guds Lemmer / Kircker / Skoler / Gymnasier oc Academier, haffve sig i forvente god oc stor Belønning i de Retfærdigis Opstandelse / hvor deris Lius skal frembryde
510 som Morgenstiernen / oc HERrens Herlighed skal tage dennem til sig.

Icke alleeniste Potentater oc store Herrer / men ogsaa Undersaatter udi Landet / skulle formanesh oc opmuntres til at lade see deris Liberalitet eller Rundhed mod Kircker / Skoler oc Academier. Ligesom det gick til der Tabernackelen i Moses
515 Tid bleff bygt / da gaffve Israels Børn der til rundeligen; de bare frem der til Guld / Sølf / Jern / Kaaber / Silcke / Skarlagen / Purpur Olie / oc adskillige dyrebare Urter; de bare frem deris Øringer oc andre kostelige Vare; Ja de gaffve til Tabernackelens Bygning saa offverflødeligen / at Moses omsider maatte bede dennem holde op / oc intet meere giffve.

520 Saa skulle Undersaatter / fornemmeligen de som ere formuende / contribuere til det Academie, som deris Herre oc Konge haffver oprettet for dennem i Landet. Thi om end skjønt Hans Maiestat saa rigeligen oc vel haffver forsiunet oc forsøget dette Academie, at det icke hafver behoff at tigge noget aff nogen; 525 saa dog alligevel bør Undersaatterne med Liberalitet oc Rundhed mod bemelte Universitet at lade see deris underdanigste Velvillighed oc Liberalitet mod deris Herre oc Konge.

(3.) Ville acte Davids oc Salomons Heroiske uforsagt Mod oc Standhaftighed
530 til at stifte oc gjøre got. Der er ingen tuiffel / at der jo fantes udi Davids Hoff de / som raade hannem / at den store Forraad / oc de mange tusinde Centener Guld oc Sølf som hand samlede til Tempelens Bygning / skulde hand heller

535 anvende paa Krig at føre / paa mange Soldater at antage / oc paa Krigs Folck at
underholde / effterdi hand stedtze haffde Fiender at stride med; Men David
intet actede saadant Raad; hand ligefast bleff ved at samle materialia oc Forraad
til Tempelens Bygning jo meere oc meere.

540 Ey heller er der tuiffel paa / at jo Salomon haffde udi sit Hoff dennem / som
raade hannem / at hand paa sin egen Hoffhaltung / oc paa sin store
Magnificentz oc Herlighed / skulde anvende bemelte sin Faders efterlatte
Forraad oc Skat / som til Tempelens Bygning vaar deputeret, oc afflagt; Men
Salomon intet attede saadant Forregiffvende; Hand ligefast bleff ved at bygge
paa Tempelen det eene Aar effter det andet / oc icke lod aff bygge der paa /
545 indtil den gandske vaar bleffvet færdig.

Saadan Davids oc Salomons Standhafftighed / skulle Christne Potentater
effterfølge / at / naar de haffve sat sig forre noget stort oc synderligt at stifte
eller forrette i Verden Gud til ære / Christi Kircke til Forfremmelse / deris
550 Lande til Velferdt oc beste; i synderlighed naar de faar i Sinde at oprette
Academier eller Universiteter, da skule de intet acte de unyttige objectiones,
som nogle Aulici eller Politici kunde optencke oc forrevende / til at forhindre
saadant gudeligt oc priseligt Verck.

555 Men de skulle med et Heroiske uforsagt Mod / blifve standhafftige udi deris
gode Forsæt / i huad som helst der imod kand optenckes oc forrevendes. Der
findes de / som tør sige / at den store Befolkning som anvendes paa et nyt
Academie eller Universitet at stifte oc oprette / burde heller at spenderes paa
Krigs Udrystning / paa Soldatesqven at underholde / oc paa Garnisoner at
560 holde ved lige / til at forsvare Lande oc Riger.

Der til svarer en Christen Potentat; Jeg vil holde mig effter Christi Regel /
adspørger først Guds Rige oc hans Retferdighed / saa skal alt det andet eder
tilfalde. Jeg vil først haffve Omsorg / for Kircker / Skoler / oc Academier, ved
565 huilcke Guds Rige adspørges / befordres oc forfremmes / siden skal alt det
andet mig tilfalde / siden skal Gud velsigne mit Skatkammer saaledis / at det /
som der udi øffrigt er / skal vel kunde forslaa til mine Soldater at lønne oc
underholde / til Garnisoner at holde ved lige / til mine Lande at forsvare / oc til
all anden Landsens Fornødenhed.

570 Somme lyster at sige / at der ere alt for mange Academier eller Universiteter udi

Europa; eftersom de ere hen ved 98; huilcke her at specificere oc i styckeviisz at
opregne / vilde bliffve for langt oc kiedsommeligt; derfor / sige de / giøris det
575 icke behoff / et nyt Academie eller Universitet med stor Bekostning at oprette;
Landsens Ungdom maa reise til en aff de gamle Universiteter.

Der til svarer en Christen Potentat saaledis; Det koster Landsens Ungdom for
meget / at reise til de udlendiske Universiteter; derfor vil jeg oprette et Academie
580 udi Landet hos dennem / at du kunde haffve et Universitet ligesom for Døren
nær hos sig.

Jo fleere Academier der ere udi Verden / jo bedre er det / og jo forfremmes
Guds Ære. Jo fleere Lius der optendes udi et Huus om Natten / jo meere
585 bliffver der liust / oc bedre kand alting sees oc beskues udi Huuset: Saa ocsaa /
jo fleere Academier der ere omkring Christi Kircke udi Europa, jo meere og
klarere skinner Guds Ordes lius udi denne Verdens mørcke Nat / eller udi
denne sidste onde Tid.

590 Det er saa langt fra / at de Christelige oc Evangeliske Universiteter skulle hindre
hver andre / at de langt meere hielper hver andre / oc ligesom recker hin anden
Haanden. Thi de alle sicter ligesom til et Maal / oc de alle med felles Hielp
coopererer til et / nemlig til Guds ære / oc Christi Kirckes Forfremmelse.

595 Andre tør vaage at sige / at Academier eller Universiteter ere meere skadelige
end gaffnlige / oc at det derfor icke er raadeligt at stiftte oc oprette et nyt
Academie eller Universitet; Efftersom Ungdommen pleyer at miszbruge den
Libertet oc Frihed / som de hafve paa Universitetet, til adskillige Synder og
Laster / til Ørckeløszhed / Druckenskab / Letfærdighed oc Gallenskab.

600 Hvo veed icke / hvorledis den forbandet diefvlske Pennalism endnu tager
offverhaand paa adskillige Universiteter udi Tydskland / Gud til Fortørnelse /
oc denem / som haffver stiftet Academier til Fortred oc Fortrydelse? Der til
svarer een Christen Potentat saaledis.

605 Accidens personæ non tollit rem aut reiusum; For Misbrugs skyld / bør icke een
Ting at casseres, oc affskaffes / som i sig selff er god oc lofflig. Mand icke
affhugger oc opbrender et Træ / dersom der paa findes nogle Ormstuckede
Ebler eller Pærer. En Viinhandler icke spilder oc udøser sin Viin paa Gulffvet /
610 fordi mange miszbruger den til Druckenskab / oc til at forkorte sit Liff.

Dersom der findes et skabet Faar / eller nogle faa sturrede Faar udi een Hiord;
da derfor icke offvergiffves den gandske Hiord Ulffvene til Roff oc Bytte. Ey
615 heller bør Academier eller Universiteter at fordømmes / foractes oc affskaffes /
for den uskickeligheds skyld / som der undertiden per accidens sig kan tildrage.

Der er jo Magistratus Academicus, der ere Leges Academicæ, som kunde holde
styr paa den rasende Ungdom. Der er Carcer eller Fengsel / oc andre Middeler /
620 hvor ved den modtvillig Ungdom kand straffes oc tuinges.

Christne Portentater skulle intet acte de unyttige objectiones, som nogle Aulici
eller Politici kunde optencke oc forrekaste til at forhindre deris gode / gudeligt
oc priseligt Forsæt. Men de der udi effter Davids oc Salomons Exempler skulle
625 med et Heroiske uforsagt Mod bliffve fremturende oc standhafftige / sigendis
med David, HERren forfremme vore Hænders Gierning hos os; Ja HERren
forfremme vore Hænders Gierning.

Icke alleniste Potentater oc store Herrer / men ocsaa privat Personer / ja alle
630 Christne skulle formaners oc opmuntres til at blifve bestandige i det gode. Naar
du faar udi Sinde eller setter dig for / at stiftte eller gjøre noget got i Verden / da
lad dig icke derfra affvendes eller affskrekkes aff Dieffvelen oc hans Lemmer / i
hvadsomhelst de derimod kunde optencke oc forrevende; Men bliff du i dit
gode Forsæt varactig oc bestandig / betenckes det som Christus siger til dig / vær
635 tro (/ eller bestandig / indtil Døden / oc jeg vil giffve dig Liffens Krune.

Dersom sit gode Forsæt forhindris udi en eller anden maade / end oc ved Guds
Tilladelse / da skal du derfor icke holde dig fra alt got at gjøre; Men ligesom
David, der hand haffde sat sig for at bygge HERren et Huus eller en Tempel / oc
640 HERren vilde icke at hand skulde opbygge Tempelen / da lod hand derfor icke
aff at gjøre got / men hand til Tempelens Bygning samlede Materialia, oc stor
Forraad / som hand effterlod til sin Søn Salomon / oc saaledis hialp hannem at
bygge Tempelen.

Saa ocsaa / dersom du fornemmer / at Gud icke vil haffve din Tieniste udi et
stycke / eller udi en maade; da hielp en anden dertil / saa vidt du kanst / oc tien
du vor HERre udi andre Stycker / eller udi andre Maader. Du maa vel bruge
Davids Mundheld oc sige; Dersom jeg icke maa bygge vor HERre et Huus / da
skal jeg dog bære Steen oc Træ til Bygningen.

Den anden Part.

655 NU ville vi ligne dette Academie med Salomons Tempel / vel actendis / hvor
udi de icke komme offvereens med hver andre. Saa vidt er der forskel oc
Skilmissie imellem dennem / at for Salomons Tempel haffver der icke været
tilforn udi Verden opbyggt HErren den sande Gud nogen Tempel; Men for
denne høje Skole eller Academie, haffve været oc endnu ere mange Universiteter
660 i Verden.

Vel var udi Mosis Tid Tabernackelen ligesom en Tempel / hvorudi Guds
Dyrckelse oc den hellige Tieniste forrettedis; Men den var icke fixum eller een
urørlig Tempel / efftersom den kunde transporteres eller forflyttes / oc tit bleff
665 forflyttet / fra et sted til et andet / huilcket Israels Børns idelige Keiser
udskreffvede. At der icke haffver været nogen Tempel / førend Salomons
Tempel bleff opbyggt; det vidner HErren selff / som ved Nathan sende David
saadant Bud; skulde du bygge mig et Hus / (en Tempel/) at jeg skulde boe udi?

670 Effterdi jeg hafver icke boet i et husz fra den Dag / jeg opførde Israles Børn aff
Egypten / oc indtil denne Dag / men jeg vandrede i Paulun oc i Tabernackel. At
der haffver været for dette Academie eller for denne høje Skole / mange andre
Skoler / oc endoc Universiteter udi Verden; det kand erfares icke alleniste aff
vore Tiders Historier / men end ocsaa aff den hellige Skriftes / baade det
675 gammel oc ny Testamentes Bøger.

Udi det gammel Testament haffde HErren forordnet / at hos Tabernackelen
udi Mosis Tid / saa vel som oc siden hos Salomons Tempel / skulle lade sig
finde / ligesom udi et Universitet, adskillige Personer / hver med sin Bestilling.
680 Leviter oc Præster skulde icke alleniste slacte Fæ til Offer / men endocsaa /
ligesom Theologi, forklare HErrens Low for Folcket.

Andre skulde / som Jurister, svare til tuifflectige oc tuilfraadige Spørgszmaale /
som iblant Guds Folck kunde forrekomme. En deel skulde som Medici, dømme
685 om Spedalskhed oc andre Siugdomme iblant Guds Folck. Der fandtes oc de /
huilcke som Philosophi, oc Philologi, skulde informere Ungdommen udi
adskillige Scientiis eller Videnskaber; efftersom Guds Aand vidner om Mose, at
hand var oplærdt udi alle Egypters Viiszdom / eller Videnskaber oc Konster.

Udi den tapper Heltes Josvæ Tid var der et Academie; som kaldtes Debir eller Chiriatsepher, det er / Civitas literarum, een Stad udi huilcken boglige Konster dyrckedis. Samuel bleff udi sin Ungdom aff sine Forældre forsend til Tabernakelen udi Silo / ligesom til een høj Skole; hvor hand var under Præstens
695 Eli disciplin.

Hos Jøderne i det gamle Testamente icke alleniste vaare smaa Skoler eller Gymnasia, huilcke kaldedes Battre Midas, saasom Elias haffver holt saadan en Skole udi Bethel oc Gilgal, men siunes; at der ocsaa haffver været nogen
700 Academie eller Universitet; huilcket kand sluttes der aff / at der Elisæus haffde udi sin Skole i Jericho mange Discipler, huilcke kaldedes Propheternes Børn / saa at den sted var dennem for trang / da flyttede hand med dennem derfra oc begaff sig til en Sted hos Jordanen / hvor der var videre oc større Platz; Oc der ligesom oprettede et Universitet.

705

Siden udi det ny Testamente / nesten udi alle Byer oc Steder / vare hos Jøderne Synagoger, huilcke paa adskillige Steder i det N. T. nefnes / oc vaare ligesom vore Skoler eller Gymnasier. Udi dennem icke alleniste forklaredis Lowen oc Propheterne / som Guds Aand vidner her oc der / men Ungdommen bleff
710 ogsaa udi Philosophia oc fri boglige Konster informerede, eller underviiste; huilcket Philo Judæus vidner.

Offver bemelte Synagoger var ligesom et Academie eller Universitetet udi Jerusalem; hvor der vare adskillige Doctores oc Lærere / sampt adskillige
715 Collegia; huilcket kand eractes aff Bøgen som aff Luca er skreffvet om Apostlernes Gierninger. Thi der formeldes / at nogle aff de Libertiners, oc Cyrenæers, oc Alexandriners Synagog, sampt deris / som vaare aff Cilicia oc Asia, opstode oc disputerede med Stephano.

Udi samme Jerusalems Academie haffver vor HERre Jesus udi sit Alders det tolfte Aar profiteret oc disputeret med Læremestere; Huilcket giffver vore Professorer temelig Høyhed oc Værdighed. Effter Christi oc Apostlernes Tider / ere paa nogle hundrede Aards Tid udi Europa stifftede oc oprettede mange oc adskillige Academier eller Universiteter; huilcke allesammen jeg haffver
725 opregnet udi min Latinske Oration, som jeg effter Befalning hafver sammenskreffvet.

Endog udi bemelte maade er forskiæl oc skilzmissen imellem Salomons Tempel
730 oc dette Giøtha Riges Academie; Saa dog alligevel kommer de offvereens /
saaledis / at udi Skaane Land udi Lundebye aldrig tilforn for dette haffver været
noget Universitet; Ligesom for Salomons Tempel udi Jerusalem aldrig tilforn
nogen Tempel været haffde.

735 Fremdelis ville vi ligne dette Academie med Salomons Tempel udi henseende til
deris Brug / Nytte oc Gaffn / paa begge sider. Der David satte sig forre at bygge
een Tempel / oc der Salomon opbygde samme Tempel / da saa de begge hen til
den Brug / at HErren der udi skulde dyrckes oc tilbedes; saa som HErren selff
haffver sagt hos Propheten Esaia, mit Husz er it Bedehusz; Huilcket i det Ny
740 Testamente aff Christo selff repeteres oc igientages.

De saa oc hen til de mange Offringer nemlig Brendoffer / Slactoffer /
Madoffer / Syndoffer oc Tackoffer / saa vel som oc til andre Gudfryctigheds
Øffvelser / som udi Tempelen eller hos Tempelen skulle forrettes.

745 I ligemaade / til at oprette dette Academie hos os / haffver beveget vor
Naadigste Konge den store oc mangfoldig Nytte oc Gaffn / som Academier
eller Universiteter haffve med sig at føre. De gamle Græcker haffve kaldet Skoler
oc Academier, det er / Kilder / ja Springekilder / for den store oc mangfoldig
750 Nytte oc Gaffns skyld / som aff dennem ligesom opvelder eller opspringer / oc
udflyder.

Hvorfor vi oc vel kunde ligne et Academie eller Universitet med den fructbare
Paradises Hawe. Thi ligesom der vare fire Floder / nemlig / Pison / Gihon /
755 Hiddekel / oc Phrat / hvor aff den gandske Hawe kunde vandes / huilcke oc
gaff aff sig Guld oc Edelsteene. Saa ere der udi et Academie eller Universitet firre
Faculteter, nemlig / den Theologiske / Juridiske / Medicinske / oc
Philosophiske; huilcke ligesom fire Floder / med deris store oc manifoldig Nytte
oc Gaffn / ligesom offverskyller oc vander et heel gandske Land eller Rige /
760 sampt alle Stater der udi.

Landsens Indbyggere kunde aff et Academie eller Universtet, som er stiftet hos
dennem / hafve meget got / megen Nytte oc Gaffn / baade paa Sielens oc
Legemens vegne; saa vel som oc til at nyde oc beholde Godtz oc Formue / som
765 Gud haffver giffvet; Item til Fred at niude med Nabo oc Genbo.

Til Sieleus Salighed at befordre oc forfremme tiener den Theologiske Facultuet, efftersom Guds Ord aff Theologis paa Universiteter retsindelligen læres oc
770 forklares / fra vrang Fortolckning befries / oc imod Kiertteri eller falsk Lærdom forsvares. Dersom den Theologiske Facultet var borte / da maatte Religionen endeligen periclitere oc skicke i højeste Fare.

Til at niude oc beholde Godtz oc Formue / som Gud haffver giffvet / oc til at
775 niude Fred udi Landet for een oc anden / tiener den Juridiske Facultet, efftersom Jurister udi Academiet lærer baade Jus Civile oc Canonicum, oc derhos forklare Lands Lowene / til at conservere oc ved lige holde Justitiam, huilcken ellers snart skulde sige gode Nat / oc ligesom bliffve Landflyctig.

780 De Fromme oc Uskyldige i Landet skulle aff de onde oc vanartige slet undertryckes / dersom der icke var nogen / som med Mund oc Pen kunde forsvare Kætten.

Til Legemens Sundhed oc Helbred at beholde eller igien at bekomme / tiener
785 den Medicinske Facultet; efftersom der udi Academiet læres aff Hippocrate, Galeno, oc andre fornemme Lægers Bøger / oc Skriffter / hvorledis mand skal forstaa sig paa Siugdommer / oc paa Urternes Kraffter / saavel som oc paa Medicamenter der imod at bereede. Vel findes der i Landet adskillige Empirici oc Bondedoctere / som aldrig haffver været paa Universiteter, ey heller haffve
790 studeret, oc dog understaar sig at curere Siuge; Men de curere saaledis / at de hielper fleere til Døden end til Liffvet.

At Patienter retteligen oc vel kunde cureres, da maa dennem endeligen hentes oc kaldes nogen / som paa Academier haffve studeret Medicinam. Der ere to
795 ting / som fornemmligen skillier Menniskene fra Bæsterne / nemlig / Ratio & Oratio, Fornuften oc Talen. De begge perficeres paa Academier. Thi Fornuften ecvoleres ved Philosophiam, oc Talen ved Philologiam.

De som in Aula eller til Hoffve skulle være Cancellarij, Consiliarij, Secretearij
800 &c: Maa endeligen tilforn haffve studeret paa Academier. Hvorledis skulle mand saa gode oc dyctige Prædickantere / dersom Studiosi icke paa Universiteter dertil skulle præpareres oc bereedes?

Det kand icke gaa vel til udi verdslig Politie eller udi Byer oc Steder / dersom
805 ingen aff Magistraten eller Raadet / oc ey Syndicus paa Academier haffver

studeret. En Krigs Officerer kand icke vel oc retteligen forrestaa sin Charge, dersom hand icke haffver været paa Universiteter oc der studeret.

810 Hand skal jo forstaa sig paa fortification; der til tjener hannem Mathesis, fornemmeligen Geometria oc Arithmetica. Hand skal kunde minere, oc forstaa sig paa de naturlige Ting under Jorden; hand skal bruge adskillige stragemata oc Krigs Pusz / huilcke tit forrettes ved de naturlige Ting offver Jorden oc udi Luften / der til tiener hannem Physica.

815

Een Krigs-Mand skal kunde definere fortitudinem eller Mandhafftighed / sampt andre Krigs-Dyder; der til tiener hannem Ethica. Dersom Alexander Magnus icke haffde studeret, oc aff den lærde Mand Aristoele ey haffde været informeret udi boglige Konster / da haffde hand icke været saa god en Krigs-Mand / som hand var.

820

Vel maa bekiendis oc kand icke nectes / at der findes mange / som med naturel Judico, Vittighed oc Skarpsindighed ere saa begaffvede / at de i Feides oc Freds Tid / til høje Bestillinger in Aula oc in Republica, siunes / foruden Studering paa Academier, at være nocksom dyctige oc beqveme / ja dennem icke ilde at forrestaa oc forvalte.

825

Men der aff følger det icke / at Academier eller Universiteter icke ere nyttige oc ey fornøden. Thi endoc de som frem for andre haffve naturlig Viszdom oc Forstand haffve behoff at studere paa Universiteter, eller ved Studeringer der at Perficeres. Ligesom mand seer vel ved et Lius / men bedre ved to Lius; eller mand meere oc bedre kand see med to Øyne / end med it Øye / effter det gammel Ordsprock / Oculi plus vident, qvam oculus: Saa ocsaa den / som tillige med naturlig Vittighed oc Forstand haffver formedelst Studeringer paa Academier forhverffvet oc forskaffet sig Kundskab oc Forfarenhed udi boglige Konster / hand er meere dyctig oc beqvem til offentlige Bestillinger udi Geistlig oc Verdslig Stand at forrestaa oc betiene / end den som icke hafver Skarpsindighed kand exellere, eller i hvor stor den kand være.

835

840 Thi det er / som Plutarchus hafver sagt; At Naturen eller Naturens Lius oc Vittighed foruden Lærdom oc Undervisning er blind; Ligesom / tuert om / Lærdom oc Undervisning i boglige Konster foruden Naturen eller foruden Ingenio oc Judicio, er til forgieffves.

Hvorledis kand nogen aff Naturens Lius oc Vittighed alleniste / dersom hand
icke haffver studeret / vide Constitutiones Imperiales oc være en god Jurist?
Hvorledis kand nogen være eller bliffve en god Medicus, eller forstaa sig paa
Siugdomme oc Urternes Kraffter / aff sig selff eller aff naturlig Skarpsindighed /
850 foruden Experientz oc Forfarenhed / oc foruden Studeringer paa Universitetet?

Meget mindre kand nogen bliffve eller være en god Theilogus; eller lære at
forstaa Troens Artickler oc Guds Hemmeligheder / i hvor vittig oc skarpsindig
hand aff Naturen monne være; med mindre hand udi Skoler oc Academier
855 tracterer studium Theologicum, eller aff Guds Ord der undervises; efftersom
det naturlige Menniske fatter icke de ting / som høre Guds Aand til: de ere
hannem til Daarlighed.

Verdslig Politie oc Regiering kand icke vel oc med Berømmelse administreres,
860 dersom Magistraten icke haffver studeret, eller icke hafver lærde Mend hos sig /
i hvor forstandig oc vittig den aff Naturen kand være.

Udi de ulærdes actionibus oc decifionibus letteligen findes det / som aff de
Lærde kand lastes oc straffes / materialiter eller formaliter.

865 Udi de ulærdes actionibus oc decifionibus letteligen findes det / som aff de
Lærde kand lastes oc straffes / materialiter eller formaliter.
En klog oc skarpsindig / dog ulærd Aulicus, som aff sin Konge eller Første i
Legation forsendes til en anden Potentat, som haffver lærde Aulicos eller
Confiliarios, at tractere om højvictige tuistige Sager / som aff Pactis, statutis,
privilegus oc lærde Mends Skriffter / endeligen maa decideres; Hand udi
870 Conversation oc Collation med de Lærde ved sin naturlig Forstand / foruden
Lærdom / intet kand udrette sin Herre til Ære oc Fordeel.

Saa er det da vist oc sandt / imod bemelte Objection, at Academier eller
Universiteter, ere som før bleff andraget / meget nyttelige oc gaffnlige. Jeg vil nu
875 intet tale om den store Baade oc Fordeel / som Borgere oc Handvercks Folck
kunde hafve aff Studenter, som sig paa Academiet opholde. Ey heller vil jeg nu
meget tale om den store Heder oc Ære / som de Byer hafve / huor der er
Academier, frem for andre Stæder / hvor der icke ere Universiteter.

880 Vi ville formode / at vor liden Lund her i Skaane / udi fremtiden skal formedelst
dette Academie blifve saa berømmelig oc kundbar udi Verden / som London
udi Engeland. In summa, et heelt gandske Lands eller Riges Velferdt oc
Velstand dependerer aff et Academie eller Universitet; huilcket Salomon vidner

885 udi Viszdommens Bog; sigendis / de Vises Mangfoldighed er Verdens Salighed;
det er / naar mange vise oc lærde Mænd forsamles / oc sticker Hoffderne
sammen / da kand et heelt Land eller Rige der aff haffve sig Velferdt oc
Velstand at forvente.

890 Thi det Grædske Ord, som Guds Aand der bruger / icke alleniste bemercker
Siælens Salighed / men endocsaa timelig Velferdt oc Velstand / saasom samme
Ord bruges hos de Grædske Scribenter. En heel gandske dag kunde icke være
nock til at fortelle oc beskrieffve Academiers eller Universiteters Nytte oc Gaffn.
Hvorfor vi udi denne materie icke lengere vilde lade os opholde.

895 Men vi videre ville ligne vor Academie med Salomons Tempel / udi henseende
til deris fornemmeste endelig Aarsag paa begge Sider. David hafde i Sinde at
bygge Tempelen / oc Salomon opbygde den / til Guds Naffns Ære; huilcket udi
vor opleste Text fire gange repeteres oc igientages; Oc ydermeere forklares udi
900 den første Krønicks Bog / hvor David siger / at hand haffde i Sinde at bygge
Tempelen / paa det HErrens Naffn oc Prisz kunde ophøyes i alle Land.

I ligemaade haffver vor Naadigste Konge stiftet oc oprettet dette Academie,
icke alleniste for den store oc mangfoldig Nytte oc Gaffns skyld / som tilforn
905 bleff beskreffvet / men oc saa ja fornemmeligen til Guds Naffns ÆRE.

Thi Potentater oc store Herrer skulle udi deris høje Actioner oc Bedriffter icke
see hen til deris egen ære / at deris Naffn kand bliffve stort; Saa som
Nabuchodonosor af sit Kongelig Slot stoltzerede oc sagde / Monne denne icke
910 være den store Babylon / som jeg hafver bygt til et Kongelige Huus / ved min
stercke Mact / oc til min Herligheds Ære.

Men de udi høje oc store Ting / som de sig forretage / skulle alleniste søge Guds
Naffns Ære / sigendis med David; Icke os HErre icke os / men giff dit Naffn
915 Ære. Icke alleniste Potentater / men ocsaa privat Personer / ja alle Christne
skulle formaners oc opmuntres / til at søge Guds Naffns Ære udi alle ting / eller
at giøre alle ting til Guds Ære.

Naar du lader dine gode Gierninger som Lius skinne for Menniskene i Verden /
920 effter Christi Befalning; da skal du see hen til Guds Naffns Ære / nemlig at din
Himmelske Fader kand prisis / som Christus selff det forklarer. Du maa icke
giøre got i Verden for din egen æres skyld / at dit Naffn kand æres / eller at du

kand roses af Menniskene / hvormed du haffver din Løn borte / som Christus
925 siger.

Der ere et slags aromata eller Uter / huilcket i sig selffve haffve en god Luct /
men naar de antendes oc bluffer / da stincker de oc lucter ilde; Saa haffver det
sig ocsaa med gode Gierninger; de udi sig selfve hafve en sød Luct for HErren oc
930 ere hannem behagelige / efftersom hand selff haffver befalet dennem: Men naar
et Menniskes Hierte der hos optendes oc brender aff Ærgierighed eller
Hoffærdighed / da strax blifve de stinckende oc vederstyggelige for Gud; Saa
som / til Exempel / at giffve Almysse / at bede Gud / oc faste / ere i sig selffve
Gud behagelige; men naar der til kommer egen æres Begierlighed eller Hycklerij
935 / da miszhager de Gud / saasom Christus selff det haffver forklaret.

Den Tredie Part.

940 OMsider skal dette Universitets Inauguration lignes med Salomons Tempels
Indvielse / som beskrieffves udi dette same Capitel, som vor Text er tagen aff.
Dog ville vi her om gandske korteligen oc Summariske Viis handle. Salomons
Tempels Indvielse / effter hans udgangen Mandat, skeede paa en ny / der til
forordnet / Fest oc Høitid / udi Ethanims Maanet / som svarer til vor September
945 Maanet.

I ligemaade hafver det naadigst behaget Kongelig Majestat / at dette Academies
Inauguration skulde højtideligen holdes udi nerværende Januarij Maanet / paa
den 28. Dag / som aff CAROLO haffver sit Naffn / eller er Caroli Dag; at vi
950 skulle erindre os de høje Velgierninger / som baade CAROLUS vor naadigste
Konge / oc hans Maytsz: Her Fader Carolus Gustavis os i disse Lande bevist
haffver; huilcke paa denne Dag / saa vel som oc her effter stedsze oc altid bør
priseligen at ihukommes / thi vi endoc udi saadan maade / nest at frycte Gud /
skulle ære Kongen.

955 Til Tempelens Indvielse lod Kong Salomon forskrieffve oc forsamle alle Israels
Elske / alle Stammers Øffverster / ja alle Israels Mend oc Stender; særdelis alle
Præster oc Leviter: Saa haffver vor Naadigste Konge til dette Academies Invielse
med sin milde Placat inviteret oc hidkaldet aff dette gandske Land / oc nest hos
960 liggende Lander alle Stender / Ridderskabet oc Adelskabet / Præsteskabet oc
Borgerskabet; huilcke nu med Lydighed oc Underdanighed udi stor

Mangfoldighed ere her tilstede / udi den Meening oc til den Ende / at de alle
tillsammen ville gratulere dette ny Academie, eller ynke det Lycke; Ja at de
965 eendrecteligen oc andecteligen ville udøse deris Bønner til Gud for dette
Universitet, at hand vilde det velsigne.

Thi dersom en eeniste Retfærdiges Bøn kand formaa meget / naar den er
alvorlig / som S. Jacob skriffver. Meget meere maa da mange retfærdigis
970 andectelige / endrectige / oc alvorlige Bønner være krafftige til at forhverve
Velsignelse aff Himmelen offver dette Universitet. Paa en Cither eller Luth
kand en eeniste Streng klinge vel udi Menniskens Ørne; men naar alle Streng
der paa tilhaabe harmonice klinger / da meere opfyldes Ørnene / oc Hiertet detz
kraftigere bevegis.

975 Saa klinger vel udi Guds Ørne et eeniste troendis Guds Barns Bøn / men
manges sammenstemmende Bønner / som kommer aff Hiertet oc aff Troen /
meere beveger oc opvecker Gud til at hielpe.

980 En Stad eller Festning bestormes oc indtages / naar mange Soldater der til
anløbe: I ligemaade / naar mange Retfærdige med deris Tro oc alvorlige Bønner
eendrecteligen anholde hos Gud i Himmelen; da ligesom bemectiges
Himmelen; saasom det formeldes udi Guds Ord / at Himmeriges Rige, lider
Vold / oc de som giøre Vold (ved Troen / Bodfærdighed oc Bønne) rycke det
985 til sig.

Særdelis beretter Guds Aand / beskrifvendis Tempelens Indvielse; at Præsterne
oc Leviterne / huilcke der til / som sagt er / vaare forsamlede / bare oc førde alle
Helligdommens Redskaffver / som vare i Paulunet eller Tabernakelen / ind for
990 HErrens Ansigt i Tempelen: I ligemaade de udvalde Guds Kare oc Redskaber /
nemlig Professores oc Lærere / som aff Gud oc Kongen synderligen er udvalde
oc beskickedede til at tiene udi dette Academie, oc til at bære HErrens Naffn her
effter for alle Nationer udi Verden / eller for Mennisker udi alle Lande.

995 De nu formedelst Bønner ligesom frembæres for HErren oc offres hannem til
behagelig Tieniste / aff dette stifttis alle Prouster oc mange Præster / som her ere
forsamlede / at de udi Helligdommen / eller udi den helligste Christo kunde
helliges oc velsignes. Thi Præsternes Bønner / naar de ere allvaarlige / ere i
synderlighed krafftige til at velsigne.

1000

Ligesom Aaron i det gammel Testamente / gjorde Røgelse for HERren aff det Røgelseskar / som stod paa det gyldene Altere / huilcket var sat for Forhenget oc for Naadestolen udi Helligdommen: Saa ocsaa de Retfærdiges / særdelis
1005 Aarons Sønners / eller Præsternes i det ny Testamente / deris Bønner ere Røgelse aff det gyldene Røgelsekar paa det gyldene Altere / som er for Stolen; Det er / de ere krafftige / oc som een velluctende Røgelse / behagligere for Gud / formedelst den rette Naadestols Christi Jesu, Værdskyld oc Fortieniste.

1010 Der Salomons Tempel indviedis / da kom der een tyck oc mørck Skye / som oplyste Tempelen; dermed betegnedes HERrens Præsentz oc Nærværelse / efftersom HERren udi det gammel Testamente pleyede at aabenbares udi en Skye / eller ved en Skye / hvorum kand læses paa adskillige steder. Thi / effterdi Gud boer udi et Lius som ingen kand komme til / huilcket intet Menniske
1015 haffver seet / oc ey kand see; oc ingen nogen tid haffver seet Gud; Da for den Aarsages skyld pleyede HERren i det gammel Testamente at aabenbare sig oc sin Nærværelse udi een Skye / ja ved en mørck Skye.

Men udi det ny Testamente / hafver HERren aabenbaret sig udi en klar Skye /
1020 som vi læse / at der Christus aabenbaredis oc forklaredis paa Thabor Bierg / da offverskyggede en klar Skye Disciplene. Thi nu er det gammel Testamente / Sky / Skygge oc Mørckhed udi Christo affskaffet; efftersom Christus er det sande Lius / oc Retfærdigheds Soel.

1025 Dette er trøsteligt for Professorerne udi dette Academie; Thi effter detz indvielse skal deris Hiertes Tempel opfyldes icke med en mørck Skye / men med idel Lius oc Klarhed / aff Retfærdigheds Soel / oc det sande Lius Christo.

Præsterne oc Leviterne i det gammel Testamente / oc udi Tempelens Indvielse /
1030 kunde icke staa oc gjøre deris Embede for den tycke oc mørcke Skye / som opfylte Tempelen; Men effter dette Academies Indvielse / skulle Professore, oc Lærere der udi / letteligen oc retteligen kunde gjøre oc forrette deris betroede Embede; fordi Christus der til skal giffve dem Forstands opliuste Øyne.

1035 Oc Liusens Fader skal her offveneder aff Himmelen gifve dem der til gode oc fuldkomne Gaffver. Der Salomons Tempel bleff indviet / da skeede der Tackoffer / hvor til mange tusinde Faar oc Øxen bleffve slacted. I ligemaade skulle oc ville vi paa denne Indvielses Fest oc Højtid ret nu effter Prædicken med vor Mund oc Læber offre Gud Tacksigelses Offer. Kong Salomon / udi

Tempelens Indvielse velsignede alt Folcket: Saa er der ingen tuifl paa / at jo vor Salomon eller vor Naadigste Konge udi sine Bønner velsigner sit Folck eller sine Undersaatte.

1045 Jeg i dag paa vor Naadigste Konges vegne / oc effter hans Majestates naadigste Ordre oc Befalning skal velsigne all Folcket i denne Forsamling oc i dette Land / ja all Folcket udi gandske Sverrigis Rige. Det formeldis / for det sidste / udi Historien om Salomons Tempels Indvielse / at Folcket igien velsignede Kong Salomon: Saa skal paa denne Indvielses Fest oc Højtid all Folcket / som her er
1050 forsamlet / tillige med mig velsigne vor Salomon / eller vor Naadigste Konge / som er vel værd / at vi velsigne hans Majestat.

Ligesom Jødernes Elske sagde til Christum om Høffviszmanden udi Capernaum, som haffde der opbyggt Synagogen; Hand er vel værd / at du gjør
1055 hannem det; (som hand begierer;) thi hand elsker vort Folck; oc hafver opbyggt os Synagogen.

Saa maa vi i dag sige til Christum om vor Naadigste Konge; Hand er vel værd / at du bønner oc hjælper hannem; thi hans Majestat elsker vort Folck i dette
1060 Land oc i denne Bye. Hans Majestat elsker os fattige Skaaninger / oc icke haffver forsmaaet denne liden Stad / som icke kand lignedes med Capernaum, men hid indtil haffver været lige som en foractet Nazareth.

Den haffver nu Kongl: Majestat formedelst dette ny Academie ophøyet /
1065 saasom der formeldis om Capernaum. Vi maa i dag sige til Christum om vor naadigste Konge; Hand er vel værd / at du bønner oc hjælper hannem; thi hand haffver opbyggt os een Synagoge / ja en stor Synagoge / eller en Høy Skole; det er / hans Majestat haffver stiftet oc oprettet hos os et herligt Academie eller Universitet. Hvorfor vi ville velsigne Hans Majestat udi Bønnen / som nu i den
1070 HErres Jesu Naffn tillige med Tacksigelse skal forrettes.

Thi effterat vi til dette ny Academies Inauguration oc Indvielse haffver brugt det første Middel / som Apostelen S: Poffvel der til haffver os commenderet, nemlig Guds Ord / huilcket vi med Andact hørt haffver; da følger nu det andet
1075 Middel hvorved alle ting kunde helligis / efter samme Apostels Undervisning / som er Bønnen; under huilcken forstaaes ocsaa Tacksigelse; som bør at være Indgang oc Begyndelse til vore Bønner / effter bemelte Apostels Exempel oc Formaning / saa liudendis / gjører Tacksigelse udi alle Ting.

1080

Da ville vi nu paa denne vor Christelige Indvielsis Fest oc Højtid med vor Mund oc Læber offre Gud Tacksigelsis Offer / oc prise hannem for sine store og herlige os beviste Velgierninger; at vi icke / som David siger / skulle som ufornuftige Mule oc Esler være utacknemmelige.

1085

O du højværdigste Trefoldighed / Gud Fader / Søn oc hellig Aand / vi tacke dig / vi loffve dig / vi prise dig / fordi du haffver hidindtil undt os dit saliggjørende Ord reent oc uforfalsket med Sacramenternes rette Brug / du haffver sat dit Ordes Lius hos os saa høyt paa Stagen / at det klarligen skinner for os i disse Nordiske Lande oc Riger; vel haffver de vildfarende oc vildførende Lærere med Listighed vildet sig her indsnige oc indtrengte / men de hid indtil deris arglistig Anslag intet hafver formaaet.

1090

1095

Dit Naffn være derfor æret ævindeligh. Vi tacke dig / at du lader Blomstre det skønne oc grønne Daniels Træ / vor Naadigste Herre oc Konge / saa vi under hans Majestates Skugge beskiermes oc opholdes; vi tacke dig / at du udi denne onde urolige Tid / oc udi de farlige Coniuncturer, som nu ere nesten udi alle Lande trint omkring os / haffver saa underligen bevaret os fra Krig og Feide / oc forleent os hid indtil god oc ønskelig Fred i disse Lande.

1100

Vi tacke dig at du haffver hidindtil velsignet Landet oc Vandet / sampt dette Riges Berckverck / at du os indtil denne Dag saa naadeligen haffver sparet / at vi icke ere omkomne i vore Synder. Særdelis tacke vi dig / at du dette Land oc Hertugdom / denne liden Bye oc Stad / som hidindtil haffver været ligesom een foractet Nazareth / haffver ophøyet / velsignet oc begaffvet med dette ny herlige Academie eller Universitet; huilcket vi din Faderlig providentz oc Godhed først oc fornemmeligen maa tilskrive oc tilregne.

1105

1110

Saadan din store Gierning oc priselig Velgierning / skal saa lenge Verden staaer / icke forglemmes / men aff os / vore Effterkommere / Børn oc Børnebørn / stedtze ihukommes oc berømmes.

1115

Nest Gud i Himmelen vende vi os med vor Tacksigelse til hannem / som er een aff Guderne paa Jorden / nemlig til vor allernaadigste Herre oc Konge / Kong Carl / Sverrigis / Gottes / oc Vendes Konning etc: Hves Majestat / som en god Landsens Fader / saa vel haffver forsiunet oc forsørget sine tro Undersaatter udi dette Land oc i denne Bye / med alt det som dennem til Velstand tiene kand /

oc særdelis med dette ny herlig Academie oc Universitet, huilcket hans Kongl:
1120 Maytt: ligesom den anden Salomon fuldkommeligen haffver i Verck stillet /
effterat det først aff hans Her Fader / Carl Gustaff, højloffligt i Hukommelse /
ligesom aff den anden David, haffde været betenckt oc begynt; Ja hans Maytt:
haffver dette Academie med høye oc herlige Privilegier eller Friheder mildeligen
oc naadeligen begaffvet; saa vel som oc dennem / som der udi skulle profitere oc
1125 lære gode stipendia eller Befoldinger rundeligen oc rigeligen til aarlig
Underholdning / haffver deputeret oc forordnet; med den naadige Intention,
oc til den Christelige Ende / at her effter dette Lands oc nest hosliggende
Landers Ungdom / ja endoc Udlendiske Studenter, kunde udi boglige Konster
oc gode Sæder / desz bedre oc meere forfremmes / til Guds Ære / Christi
1130 Kirckes Opbyggelse / oc vort kiere Fædrenelands ynkelig Forkofring oc
Tiltagelse udi alle Stater.

Det er tilbørligt / at vi ocsaa tacker Hans Majestates Frue Moder / vor naadige
Dronning / Hedevig Eleonora, oc de høyvise Regierings Herrer / Rigens Hr.
1135 Drosten / Hr. Feldt-Herren / H. Ammiralen / H. Cacelleren / som udi hans
Majestates umyndige Aar ere Tutores oc Regni Administratores, at de icke
alleniste Rigens Gaffn oc beste i Allmindelighed med sunde Raad oc virckelige
Daad søger oc efftertracter; Men udi sær / Kongl: Mayttz: høypriseligt Forsæt oc
Anslag / anlangendis dette Ny Academie eller Universitet, at fundere, stiffe oc
1140 oprette / haffver med største dexteritet, Flid oc Iffver til en ynkelig effect oc
Endelighed bract oc befordret.

Vi tacke samptlige Rigens Raad og Herrer / som der til iligemaade haffve
coopereret, oc saadant gudeligt Verck troligen affisteret.

1145 Effter Tacksigelse indfalde vi nu til den høyeste Guds Majestat med vore
andectige oc alvorlige Bønner. O allmectige oc barmhiertige Gud / du endnu
fremdelis indtil Verdens Ende / lad dit hellig Ord med de høyværdige
Sacramenters rette brug hos os bliffve uforfalsket; Affvende oc forhindre alle
1150 vildførende Lærere / som med Listighed vilde sig i din Kircke hos os indsnige oc
indtrenge; der imod udsend fremdelis tro / retsindige oc flittige Arbeidere i din
Høst / gjør dennem / som Ordet skulle fremføre oc tilhøre / krafftig Bistand
med din Hellig Aand / at alting kand forrettes udi din Menighed hos os /
retteligen / dit Nafn til ære / oc mange til evig Salighed.

1155 Du Kongernes Konge bevar oc velsigne nu oc altid / naadeligen oc vel / baade

paa Legemens oc Siælens vegne / vor naadige Konge / Kong Carl / Sverrigis
Gothis oc Vendis Konge etc: Lad hans Mayestat opvoxte i din sande Frygt / oc
1160 udi alle Christelige Heroiske Dyder tiltage oc forfremmes jo meere oc meere;
Lad Hans Mayestat leffve / ja lenge leffve / disse Lande til Velfart / ja heele
Christendommen til Trøst oc Glæde.

HErren bønør vor Konge i Nød; Jacobs Guds Naffn beskierme hannem / oc
1165 styrcke hannem aff Zion; Hand giffve hannem hvad hans Hierte begierer / oc
fuldkomme alle hans Anslag.

O Gud holt ocsaa din høje Guddommelig Beskiermelse offver hendes Mayestat
/ Enck-Dronningen / Hedevig Eleonora; bevare hende fra all Sorrig / oc
1170 ulycklig Tilfald / velsigne hende med all Aandelig oc timelig Velsignelse; und
hendes Mayestat den Glæde / at hun i mange Aar maa see sin Høybaarne Søn
sidde paa sin Kongelig Throne / oc fryde sig offver hans Mayestates lycksalig
Regimente.

1175 Raadsens Engel oc Viszdommens Aand være stedtze hos de høje Regierings
Herrer / oc samptlige Rigens Raad / at de i denne farlige Tid oc altid kunde
raade oc gjøre det / som HErren kand være behageligt / oc Undersaatterne
tienligt eller gaffnligt.

1180 Forbarme dig O naadige Gud oc Fader / offver alle Indvaanere udi Sverrigis
Rige / særdelis i dette Lands egen Adel oc U-Edel / Geistlig oc verdslig / Høye oc
Laffve / Rige oc Fattige / Store oc Smaa / Gamle oc Unge. Forlad os alle vore
Synder / oc straff os icke som vi haffve fortient / giff os din Velsignelse aff
Landet aff Vandet aff Bergvercket; Velsigne Rigens Krigsmact baade til Lands
1185 oc Vands.

Du mildeligen affværge oc affvende fra os de gruelige Landeplager / som din
retfærdige Vrede truer os med / saasom Pestilentze oc andre farlige smitsomme
Siugdomme / Hunger oc Dyrtd / utimelig Værlig / Jordskiæl / Ildskade oc
1190 Vandflood; Ja Krig oc Blodstyrtning.

Und os her effter oc fremdelis at niude oc beholde den gode Landefred / oc
tillige med Kirckefred / Huus-Fred / Hiertens oc Samvittigheds Fred. Forleene
os Fred udvortis / Fred indvortis; giff os den timelig oc Aandelig Fred her paa
1195 Jorden / oc siden den ævige Fred udi Himmerige.

Særdelis oc i synderlig paa denne Dag som er CARLS Dag oc Indvielsens Fest /
bede vi dig / O fromme oc trofaste Gud / at du vilde stadfeste din Godhed / oc
1200 lade dit milde Ansigt her effter stedtze oc altid skinne offver dette Kongelige
Giøthe Riges oc Caroliniske Academie, som saa vel er funderet oc oprettet / oc
nu ved Ordet oc Bønnen / indvies / helliges / oc offres dig / vor Gud oc HErre /
til ære oc velbehagelige Tieniste.

1205 De Huuse som ere udvalde oc beskickedede til at være her effter Auditoria eller
Collegia, udi huilcke Professores skulle læse oc disputere, nu confecerers,
indvies / oc helliges / ved Ordet oc Bønnen / at de skulle her effter være
affsondrede oc affskilte fra forrige prophan oc verdslig / til Geistlig oc
Academiske Brug; Vi bede dig O helligste Gud / at du effter dit Løffte vilde der
1210 stiffe dit Naffns Ihukommelse / oc komme did med din Velsignelse.

Fuldkomme det gode Verck som nu begyndis / oc lad velbemelte Universitet,
som din Eyendom / ja som din Øyesteen / synderligen være dig befalet til
Beskiærmelse oc all Velsignelse. Ligesom du selff der til haffver været den første
1215 oc fornemmeste Fundator oc Stifftere / saa betee fremdelis oc her efter
ydermere din Godhed mod dette Academie, til at conservere oc ved lige holde
det indtil Verdens Ende.

O høyeste oc Majestetiske Tre-Eenighed / velsigne oc bevare baade dennem /
1220 som der udi hereffter skulle profitere, læse oc disputere, saa vel som oc den
studerende Ungdom / som der udi skulle læres oc undervises; Du lade dit Ansigt
skinne ofver dem oc giff dem Fred. O Gud Fader / du med din Faderlig
Kierligheds oc omhues Arme omfaffne dennem.

1225 Du aff din Faderlig providentz altid forsiune dette Academie med gode /
dyctige / vel qvalificerede / Gudfryctige oc Gudelskende / tro oc flittige
Professorer eller Lærere; oc giff dennem til deris betroede Bestilling gode
Gaffver her offven neder aff Himmelen / at de oc andre derfor kunde dig / som
een god Liusens Fader / loffve oc prise.

1230 O Guds Søn Jesu Christe, du som est een Meglere imellem Gud oc Menniskene
/ gjør altid Forbøn hos din Himmelske Fader for dette Academie oc desz
Forvante til all Prosperitet oc Lyksalighed.

Du som est Retfærdigheds Soel / giff Maane oc Stierne Glantz oc Skin paa
denne Academiske firmament oc Himmel. Du høieste oc ypperste Rabbi,
Mester oc Lærere / hielp alle dette Universitetes Magistros, Doctores oc
Professores, at de retteligen oc vel kunde liuse oc skinne for deris Tilhørere oc
1240 Discipler / baade med Lærdom oc Exempel.

Hielp ocsaa dette Academies studerende Ungdom / at den hereffter lycksaligen
oc vel kunde forfremmes udi boglige Konster oc gode Sæder / jo meere oc
meere. O hellig Aand / du søde Kierlighed / sammenbind / udi dette Academie,
1245 alles Hierter med Kierligheds Baand / at der kand være Fred oc Eendrectighed /
imellem Collegas Indbiurdes / imellem Studiofos Indbiurdes / imellem Lærere
oc Discipler tilhaabe.

Du som i Gaffver est siufold / salve dette Academies Forvante med din
1250 Aandelige Salve / at de med dine Gaffver bliffve besætte. Lad dette Universitet
her effter være dit Vercksted / Vizardoms oc adskillige Videnskabers /
Gudfryctigheds oc alle Christelige Dyders Vercksted; Besøg dette Academie
med din Miskund / at Satans Rige formedelst det kunde forstyrres / oc der
imod Christi Rige opbygges oc forfremes / Guds Nafn til Ære / oc mange
1255 baade udi disse oc andre Lander til timelig Velfart oc ævig Salighed.

Dette er alles voris Ynske i Jesu Christi Naffn / som vi slutte med HErrens Bøn
/ sigendis atter aff Hiertet; Fader vor / etc.

1260 Ydermere / efftersom det iblandt de Christne er brugeligt / naar nogen ny u-
sædvanlig / oc stor Velgierning er et Land eller een Stad vederfaret / at mand da
gjerne Gud til Ære siunger udi vore Kircker Ambrosij oc Augustini Loffsang /
Te Deum laudamus.

1265 Oc effterdi Gud oc Kongen dette Land oc denne Bye haffver beprydet /
ophøyet / oc begaffvet med et nyt herligt Academie eller Universitet, som aldrig
tilforn hafver været; Oc Gud til desz Inauguration eller Indvielse paa denne Tid
haffver forleet Naade / Lycke oc Velsignelse; Item vi i dag / som er CARLS Dag
/ erindrer os / at Gud saa vel haffver hid indtil velsignet / sparet oc bevaret / vor
1270 Naadigste Konning / Kong Carl; da er det billigt oc tilbørligt / at vi for
saadanne høye Velgierninger priser oc loffver vor HErre med bemelte Loffsang
/ huilcken vi nu ville siunge paa vor Moders Maal / saaledis liudendis; O Gud vi
lofve dig rc.

1275 **Kilde**
Manuskript taget fra INAUGURATIONS PRÆDIKEN Anno 1668. den 28. Januarij. Paa CAROLI Dag / Der Regia Academia CAROLINA, eller Giøtha-Riges Kongelige Universitet udi Lund i Hertugdomet Skaane / udi en meget stor oc Folckriige Forsambling bleff indvijet / Effter Kongelig Mayestates naadigste Villie oc Befalning / holdet aff PEDER WINSTRUP D. Biscop offver Skaane Stift. Nu effter mange store Attraa oc Begiering til prenten udleffveret. Trykt udi Malmøe aff Vitus Haberegger / Gouvenam. Bogtr. efter aftale med udgiveren.

1280 **Kildetype**
Dokumentation i bogværk

Tags
Prædiken, Prædikener fra 1600-tallet

1285 **URI**
<https://www.dansketaler.dk/tale/peder-winstrups-praediken-ved-indvielsen-af-lund-universitet>

1290

1295

1300

1305

1310